

EDUCAȚIA DE INTELLIGENCE, INOVARE STRATEGICĂ

Dr. Dan COLESNIUC

Direcția generală de informații a apărării

Adoptarea deciziilor în mediul operațional, caracterizat de complexitate, dinamism și impredictibilitate, impune adaptarea și optimizarea continuă a proceselor de instruire și educație din învățământul militar.

Apartenența României la organizații și alianțe internaționale determină o abordare strategică unitară din punct de vedere conceptual, privind implementarea de standarde comune, ca rezultate ale celor mai bune practici specifice domeniului informații pentru apărare. Această abordare impune pregătirea viitorilor lideri militari într-un cadru cognitiv interdisciplinar și multicultural. Astfel, inovarea continuă în domeniul educațional are o contribuție directă la proiectarea și dezvoltarea sistemelor de avertizare timpurie pentru evitarea surprinderii strategice.

Virtualizarea câmpului de luptă înlocuiește gândirea de tip ierarhic cu gândirea în rețea, o abordare reflexivă colaborativă, în care instrumentele de lucru specifice activității de intelligence trebuie să fie caracterizate de adaptabilitate și flexibilitate pentru adoptarea deciziilor în timp real.

Cuvinte-cheie: educație, interdisciplinaritate, multiculturalism, decizie strategică, intelligence.

Motto:

„Trebuie să ai curajul să renunți la cine ești pentru a deveni cine meriți să fi.”

Albert Einstein

INTEROPERABILITATE EDUCAȚIONALĂ ÎN CONTEXTUL PROVOCĂRILOR GLOBALE

Educația este, de departe, proiectul public prioritar al României din perspectiva integrării sale în structuri politico-militare și economice, europene și euroatlantice. Miza istorică este integrarea într-un sistem de valori care să permită dezvoltarea continuă și durabilă a României, în condițiile generate de aderarea, la 29 martie 2004, la NATO și dobândirea, la 1 ianuarie 2007, a statutului de țară membră a Uniunii Europene.

Din această perspectivă, focalizarea complexă și de lungă durată pe transformarea profundă a educației, pe toate palierele sale, reprezintă condiția esențială pentru succesul României europene.

Nevoia transformării profunde este rezultatul unei proiectări structurale improprii, centrarea dominantă pe transmiterea de cunoștințe, în detrimentul formării deprinderilor prin dezvoltarea de competențe transferabile și a atitudinilor bazate pe valori. Acest mod de operare a permis cultivarea pe larg a celui mai acut, determinant și specific comportament reactiv.

Acest gen de atitudine reactivă poate fi caracterizat prin receptivitate minimală la procesele complexe definite de profunde schimbări adaptive, de abordări similare sistemice din perspectiva unor realități diferite și a unei înțelegeri structurale limitate privind construcția rapidă a unor elemente cu valoare adăugată, caracterizate de flexibilitate, adaptabilitate, sustenabilitate și capacitatea de învățare ridicată.

Una dintre cauzele lipsei unei atitudini proactive este determinată de centrarea excesivă a sistemului educațional pe cunoștințe, care, prin definiție, devin mai rapid perisabile în raport cu deprinderile și atitudinile dobândite în procesul de învățământ. Astfel, dintre cele trei verbe ce definesc modelul dezvoltării umane prin educație, „a ști”, corespunzător acumulării de cunoștințe, „a face”, asociat practicării și dezvoltării competențelor, și „a fi”, referitor la procesul formării atitudinilor, cel mai stabil este cel de-al treilea, deoarece cultivarea atitudinilor are legătură directă cu dezvoltarea sistemelor de valori personale pe termen lung.

În acest cadru, transformarea educațională devine un proces de schimbare adaptivă profundă, situație în care abordarea sa impune o poziționare dominantă a reflecției și acțiunii în zona conceptului de *leadership*.

Încheierea Războiului Rece a determinat o reconsiderare a conceptului de *securitate* dincolo de abordările tradiționale, în termen de militarizare și stat centric, specific erei bipolare. Abordarea universalistă a securității referitoare la comunitatea umană, cu aceleași preocupări comune globale, determină o deplasare a focalizării conceptului de securitate a statului la cea a individului.

Astăzi, ideea securității trebuie privită într-un sens larg, care cuprinde dezvoltarea economică, justiția socială, protecția mediului, democratizarea, dezarmarea, supremația legii și respectarea drepturilor omului.

Noile entități transnaționale, cum ar fi rețelele teroriste și de crimă organizată, se diversifică din punctul de vedere al modului de organizare și operare, intensificându-și puterea de acțiune pentru atingerea propriilor interese.

Din perspectivă decizională, cauzele rădăcinilor nonmilitare de instabilitate coexistă cu implicațiile militare și, de aceea, se impune crearea unui cadru comun pentru soluții cooperative cu actori multipli, guverne, ONG-uri, organizații internaționale, agenții și coaliții internaționale.

Într-un spațiu operațional non-liniar, definit de volatilitate, incertitudine, complexitate și ambiguitate, devine însă relevantă gândirea participativă și o înțelegere holistică în dinamica culegerii, analizei și deciziilor critice care trebuie adoptate în timp real.

Cunoștințele colective în mediul aliat, ca lecții învățate, și participarea directă la schimburi de experiență și activități practic-aplicative reprezintă o prioritate a proceselor educaționale, a promovării cooperării cu națiuni membre ale NATO și non-NATO. O astfel de diseminare cognitivă are la bază pregătirea bi- și multilaterală, exercițiile și subiectele comune de cercetare științifică și dezvoltare continuă, ca factori determinanți pentru generarea influenței și îndeplinirea misiunilor asumate în mediul aliat.

DINAMICA TRANSFORMĂRII ADAPTIVE A EDUCAȚIEI ÎN DOMENIUL INFORMAȚII PENTRU APĂRARE

Caracteristicile în dinamică ale mediului operațional reprezintă o provocare directă și imediată pentru sistemul educațional militar tradițional. Metodele clasice de pregătire au urmărit, de-a lungul timpului, dezvoltarea aptitudinilor necesare pentru succes într-un mediu simetric, caracterizat de procese centralizate de adoptare a deciziilor într-un scenariu de luptă liniar.

Schimbarea adaptivă generează însă disconfort, deoarece, prin însăși natura sa, produce pierderi semnificative pentru cei care se confruntă cu această schimbare: statut, convingeri, atitudini și obișnuințe. Exercițarea unui *leadership* eficient în această etapă creează mediul favorabil retoricii și reexaminării propriilor convingeri și sisteme de valori.

Spectrul activităților militare actuale și de perspectivă, de menținere a păcii sau de ducere a luptei, impune dezvoltarea abilităților de formare relațională, construirea încrederii, de comunicare și colaborare cu entități socio-umane diverse, de înțelegere situațională, de interacțiune multiculturală și interdisciplinară în medii complexe.

Prin educație, sunt dezvoltate gândirea critică și capacitatea de reflexie analitică, acestea fiind procese temporare. Dacă procesul de instruire oferă răspunsuri corecte sau greșite care permit măsurarea progresului imediat de pregătire, educația este incrementală în confruntarea cu impredictibilitatea schimbării mediului operațional.

Mai mult decât atât, noile capacități militare sunt amplificate de multiplicatorul cunoașterii într-un spațiu al confruntării caracterizat de operații bazate pe cunoaștere. De aceea, competențele prin care sunt accesate, evaluate și utilizate sursele de informații reprezintă abilități fundamentale în societatea informațională, unde cererile pentru noi cunoștințe sunt determinate de noi provocări, cu un grad ridicat de complexitate.

Astfel, managementul cunoștințelor, ca proces intern de distribuire virtuală a informațiilor în interiorul unei organizații sau inter-agenții, este o valoare adăugată esențială în sprijinul decidenților de la nivel strategic. Această sinergie este consolidată cu rezultatul analizelor de intelligence competitiv asupra unor factori de impact (fenomene globale, amenințări, crize, tendințe tehnologice etc.) în activitatea de adaptare transformațională și a poziționării strategice a organizației.

Implementarea unei gândiri procesuale, structurată pe activități dependente sau independente care reunesc oameni și resurse într-un mod transparent, permite dezvoltarea, rafinarea și cuantificarea în timp real a atingerii obiectivelor operaționale. Astfel, crește randamentul componentei temporare, a fundamentării decizionale, identificării modelelor repetabile în circumstanțe similare și a dinamicii cunoștințelor transferabile.

Relațiile între aliați și națiunile partenere, respectiv la nivelul experților militari în interacțiunea cu cei din sectorul civil de securitate și ordine publică, devin critice într-un mediu de confruntare hibrid, în care operațiunile bazate pe cunoaștere vor fi determinate de puterea militară, capacitățile civile și interacțiunea directă cu națiunea-gazdă. Această conștientizare situațională strategică generează noi tipuri de relații conceptuale între strategie, tehnologie și spațiul de securitate în era informațională.

De aceea, se impune o dezvoltare profesională și personală continuă a specialiștilor în vederea îmbunătățirii flexibilității gândirii critice, pentru creșterea capacităților de management și leadership, precum și din perspectiva implementării tehnologiilor adaptive specifice erei informaționale, în termeni colaborativi și de rețea, pe fondul transformării digitale a societății și cibernetizării spațiului operațional.

Metodele de predare-învățare ierarhice de tipul *top-down*, centrate pe platformă, dependente de locație, de interacțiunea simultană și directă a cadrului didactic cu un număr ridicat de cursanți, precum și restricțiile temporare, trebuie să fie înlocuite, treptat, de un model personalizat, centrat pe relația biunivocă cursant-cadru didactic, pe baza noilor tehnologii online care oferă conținut la cerere. Aceste tehnologii noi, implementate în sistemele ie-learning (Intelligence Education-learning), urmăresc definirea clară și explicită a problemei, o elaborare logică a argumentației și obținerea unui răspuns care să reflecte înțelegerea în dinamică a evoluției unui eveniment sau fenomen. Miniaturizarea terminalelor sau a dispozitivelor de tip *smart* oferă, prin intermediul interfețelor prietenoase, o disponibilitate rapidă de instalare și configurare a aplicațiilor software necesare, ceea ce reprezintă o nouă paradigmă a războiului centrat pe rețea. În plus, sistemele ie-learning trebuie să conțină o componentă operațională de *serious games*, care să reflecte conștientizarea situațională, asumarea de roluri, interpretare, adoptare strategii și obținerea de feedback autorizat din partea experților. Mai mult, implementarea aplicațiilor de tipul *war games* va contribui la o mai bună înțelegere a aspectelor de natură cultural-cognitivă și la o mai bună coordonare în alocarea resurselor, aprioric dislocării forțelor în spațiul confruntării, tactic-operativ și strategic.

CONCLUZII

Sistemele educaționale guvernamentale reprezintă provocarea mileniului pentru toate statele lumii, indiferent de poziționarea lor geografică sau de nivelul de dezvoltare socio-politică și economică. Această abordare este generată de dinamica transformărilor sistemului de valori umane, pe fondul revoluției tehnico-științifice înregistrate la nivel global în toate domeniile de activitate.

Toate aceste aspecte și alte inițiative similare dezvoltate în cadrul sistemului de învățământ militar reprezintă o prioritate de analiză profundă a interdependențelor critice între strategiile educaționale, capacitățile și tehnologiile necesare pentru asigurarea influenței și efectului deciziilor adoptate pe toate nivelurile ierarhice.

Continuarea dezvoltării sustenabile a unui model de interconectare multilaterală în domeniul educațional, atât din punct de vedere curricular, cât și al tehnologiilor

utilizate, reprezintă un nivel de ambiție care va genera noi competențe în fața provocărilor operațional-strategice ale erei informaționale.

Recrutarea, instruirea și modelarea unui personal activ, capabil să acționeze într-un mediu complex, dinamic și extrem de volatil, pregătit să îndeplinească un spectru larg de misiuni tactice, operative și strategice, trebuie să reprezinte obiectivele esențiale ale procesului de formare și dezvoltare profesională continuă a specialiștilor Ministerului Apărării Naționale. Interoperabilitatea în câmpul tactic, operativ și strategic va fi determinată de crearea unei interoperabilități intelectual-educăționale privind înțelegerea semantică a conceptelor specifice, care va contribui la consolidarea încrederii în mediul aliat.

BIBLIOGRAFIE:

1. ***, *Strategia de dezvoltare a învățământului militar și formării continue 2018-2030*, în formă de proiect, Direcția generală management resurse umane, București, 2018.
2. Dan Colesniuc, *Foster Education by Technology*, 14th International Conference-Learning and Software for Education, București, 2018.
3. Norman Friedman, *Thank You For Being Late. An Optimist's Guide to Thriving in the Age of Acceleration*, Penguin Random House, Marea Britanie, 2017.
4. Dov Seidman, *How: Why HOW We Do Anything Means Everything*, New York Times, 2011.
5. www.nato.int.
6. www.nato.int/strategic-concept.